

Stockholm 2009-01-23

Registratorn
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående "Kommissionens förslag till direktiv om kvalitets- och säkerhetsnormer för organ av mänskligt ursprung avsedda för transplantation" S2008/10531/HS)

Sveriges Psykologförbund har getts möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag till direktiv och vill framföra följande.

Förslaget går i stora drag ut på att öka säkerheten och tillgängligheten av organ för transplantation inom EU. Det är i allt väsentligt nödvändigt.

Förbundet menar att det finns två sinsemellan olika problemkomplex av psykologisk karaktär i förslaget till direktiv. Det första gäller tillvaratagande av organ från avlidne donator, det andra gäller behandling och uppföljning av levande donator.

Vid tillvaratagande av organ är det centralt att det sker i enlighet med den avlidnes vilja. Finns denna inte dokumenterad kan/ska de närstående höras om vad de uppfattar ha varit den avlidnes inställning. Tillvaratagande av organ är känslomässigt laddat och beslut i saken sker därtill definitionsmässigt under tidspress. Informerat samtycke ska således inhämtas i en mycket tillspetsad situation. Det finns utvecklade metoder för att rätt beakta de etiska och psykologiska dilemman som kan uppstå, även om form och implementering varierar mellan olika EU-länder.

– I direktivet understryks att organdonation och transplantation bygger på informerat samtycke. Den psykologiska utmaning detta i realiteten innebär berörs mycket ytligt, vilket vi väljer att kommentera men som inte i sig innebär en direkt invändning mot förslaget.

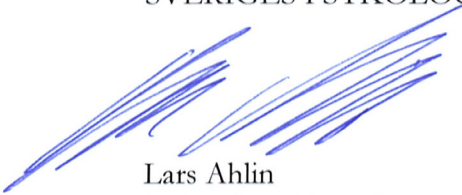
Den psykologiska problematiken kring organdonation från levande givare är en mer kritisk fråga, eftersom det saknas tydliga metoder och rutiner för att identifiera och hantera denna (till skillnad från det som berörs ovan). Ett uppenbart känsligt område är donation av till exempel en njure till en närstående; hur säkerställer man att detta verkligen sker frivilligt och altruistsikt? Och hur följs det upp, så att vi vet att det inte riskerar skapa komplicerade skuldförhållanden? Närståendedonation kan tyckas vara en ointressant fråga för ett EG-direktiv som syftar till att underlätta det transnationella samarbetet. Likväl anser Sveriges Psykologförbund att det är viktigt att detta psykologiska minifält benämns, eftersom direktivet kommer att vara vägledande för nationella lagstiftningar.

En rent altruistisk organdonation av en levande givare, det vill säga då organet ges anonymt och inte till en närstående, har också potentiella psykologiska komplikationer. Finns det dolda agendor, kanske i själva verket en psykologisk problematik, som motiverar givaren? Finns en psykologisk skörhet som kontraindicerar donationen? Direktivet berör dessa frågor, men alltför ytligt.

I Artikel 15 , ”Skydd av levande givare” p. 2 , nämns att risker för såväl mottagare som givare måste minimeras och att en psykologisk bedömning kan vara nödvändig. I bilaga, ”Karakterisering av organ och givare”, finns inte en enda punkt som rör psykisk hälsa eller psykologisk bedömning. Den angivna bilagan måste spegla dessa aspekter.

Sammanfattningsvis anser således Sveriges Psykologförbund att psykologiska bedömningar tydligare ska skrivas in i direktivet.

SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

Lars Ahlin
förbundsordförande